

F. t. l. vedr. bygningsfredning m.v.

Skov- og Naturstyrelsen udgav i 1998 »Lokalplanvejledning. Bevarende lokalplanlægning«. Vejledningen anviser hvordan kommuneatlas kan anvendes i bevarende lokalplaner.

Ser man på de ca. 1.200 lokalplaner, som kommunerne udarbejder årligt, viser det sig, at i »kommuneatlaskommuner« indeholder ca. 20 procent af lokalplanerne bevaringsbestemmelser, medens det tilsvarende tal i de øvrige kommuner er 7 procent.

Skov- og Naturstyrelsen gennemfører blandt andet på baggrund af folketingsudvalgets betænkning over 1997-ændringerne i bygningsfredningsloven endvidere i tæt samarbejde med kommunerne løbende såkaldte 1:1 projekter, dvs. projekter, som tager udgangspunkt i en konkret problemstilling og et konkret planlægningsforløb i en kommune. Erfaringerne herfra formidles efterfølgende til de øvrige kommuner.

I 1999 gennemførte Skov- og Naturstyrelsen således i samarbejde med kommunen et projekt i Sønderborg, hvor befolkningens inddragelse i bevaringsplanlægningen var det centrale emne. Der blev udarbejdet to alternative lokalplanforslag, hvor det ene tog udgangspunkt i bevaring af den eksisterende bebyggelse i et tidligere industriområde, mens det andet forudsatte nedrivning. Den lokale planlægningsproces er endnu ikke tilendebragt.

I år igangsættes et projekt i Ringkøbing Kommune om brugen af temalokalplan til sikring af bevaringsværdige bygninger og kulturmiljøer. Der tages i projektet særlig sigte på bevaring af fritliggende klitgårde.

Bygningsfredningsarbejdet gennemføres i dag – i overensstemmelse med arbejdsdelingen mellem stat og kommune – efter princippet »den smalle fredning og den brede bevaring«. Det betyder, at den statslige bygningsfredning er selektiv, således at alene bygninger, som besidder væsentlige arkitektoniske eller kulturhistoriske værdier af national interesse fredes af staten, hvorimod kommunerne har ansvaret for sikringen af de mange værdifulde, bevaringsværdige bygninger gennem kommune- og lokalplanlægningen.

Ved den statslige udvælgelse af fredningsemner bygges oftest på »temagennemgange« af en bestemt kategori af bygninger, en samtidig periodes bygninger eller en arkitekts værker. I perioden 1999/2000 afsluttede Skov- og Naturstyrelsen temagennemgange om arkitekt Arne Jacobsens villaer fra 1930'erne, Folkeskolens bygninger 1850-1920, etagehusbebyggelser på Østerbro i 1850-1930, Københavns Vandforsynings bygninger og vanddrevne elværker. Aktuelt er Skov- og Naturstyrelsen ved at afslutte temagennemgange om fyrtårne og bornholmske missionshuse.

Der er behov for nærmere at belyse, hvorvidt fredningslisten over samtlige fredede bygninger rummer bygninger, som ikke besidder de arkitektoniske og/eller kulturhistoriske værdier, som er en forudsætning for en fredning, og dermed også den økonomiske støtte, som samfundet gennem støtte- og skattefritagelsesordningen har afsat til de fredede bygninger.

Med henblik på at få en indikation af aktualiteten af fredningslisten samt at udvikle en metode for en sådan gennemgang gennemgås i det igangværende projekt »Rønne Kommunes fredede bygninger« dels de allerede fredede bygninger, dels de potentielle fredningsemner i Rønne Kommune med henblik på at ophæve, indskrænke / udvide og tilføje emner til fredningslisten med udgangspunkt i de krav, Skov- og Naturstyrelsen og Det Særlige Bygningssyn stiller til nyfredninger i dag.

Som led i finanslovsaftalen for 2001 er der afsat 2 millioner kroner i tre år til i et egentlig forprojekt at vurdere muligheden for at gennemgå og ajourføre fredningslisten. Forprojektet, som vil blive iværksat i efteråret 2001, vil blive tilrettelagt, så erfaringerne fra Rønneprojektet bringes i anvendelse i forhold til et repræsentativt antal kommuner.

Skov- og Naturstyrelsen søger til stadighed at indlægge et udviklingsperspektiv i de enkelte kommuneatlaser. Med »Kulturmiljøatlas Bornholm«, som blev igangsat i 2000, udstrækkes kortlægningen af bygninger og by- og kulturmiljøer til alle typer kulturmiljøer. Projektet bryder med de gængse administrative grænser og ser på et »samfund« i sin helhed, nemlig hele Bornholm. Projektet bygger på Skov- og Naturstyrelsens erfaringer fra kommuneatlasarbejdet såvel som projektet om »kulturhistorien i planlægningen«.

Skov- og Naturstyrelsen vil i samarbejde med øens fem kommuner, amtet, kulturmiljørådet, museerne, bevaringsforeningerne og andre interesserede bornholmere kortlægge i størrelsesordenen 80-100 af de synlige og geografisk afgrænsede kulturmiljøer på Bornholm, herunder samtlige bygninger på øen opført før 1940/50 samt fortælle historien om dem.

Det drejer sig om arkitektonisk eller kulturhistorisk bevaringsværdige bygninger eller bymiljøer som f.eks. Tinghuset i Rønne og de svenske træhuse, som Bornholm modtog som gave fra Sverige efter bombardementerne af Nexø og Rønne i 1945. Det drejer sig også om f.eks. granitbruddene og de tilhørende arbejder- og funktionærboliger, de nu nedlagte jernbaner og deres bygninger samt tilsvarende miljøer. Videre drejer det sig også om synlige fortidsminder, altså borg- og kirkeruinerne, broerne, møllerne, hellerist-